

БЕЖАНСКАТА КРИЗА В ЕС: ИКОНОМИЧЕСКО БРЕМЕ ИЛИ ВЪЗМОЖНОСТ

Атанас Павлов¹
e-mail: ats.pavlov92@gmail.com

Резюме

Докато посрещането на бежанците увеличава публичните разходи на европейските страни в краткосрочен план, то също увеличава съвкупното търсене в икономиките, което увеличава БВП на нациите, поради по-голямото търсене на вътрешни стоки и услуги. В дългосрочен план, тъй като мигрантите са интегрирани в пазара, фискалната система започва да получава финансови помощи, тъй като тези мигранти започват да допринасят за социалната система на държавата. Приемането на бежанците е особено важно за европейските нации, които се борят с намаляващата работна сила, поради застаряващото население и намаляващата раждаемост – такава страна е и България. Докато квалифицираните бежанци могат да допринесат за здравеопазването, инженерните и бизнес области, неквалифицираните работници биха могли да работят за грижата за възрастното население, както и за нискоквалифицирания труд. Следователно бежанската криза би могла да послужи като жизненоважно средство за много европейски нации, тъй като им дава възможност да посрещнат нови членове на работната си сила и да осигурят непрекъснат икономически растеж в бъдеще.

Ключови думи: миграция, бежанска криза в ЕС, икономическо бреме, икономическа възможност, застаряващо население

JEL: F, H, J, O

Увод

Днес над 65 милиона души са насилствено разселени, от които повече от 22,5 милиона могат да бъдат определени като бежанци, много от които са били изтласкани от домовете си при историческо нарастване равнището на конфликти и насилие. Глобалната отговорност за реакция на това масовото движение до голяма степен бе подкрепена от малък брой страни, в които се намират бежанци и други насилствено разселени, както и от донорски организации, оказващи им подкрепа.

От своя страна Европейският Съюз и Европа като цяло са изправени пред предизвикателството за постигане на съгласие по редица въпроси, свързани с мерките за справяне с най-голямото миграционно движение от Втората

¹ Докторант, катедра „МИО и бизнес“, УНСС

световна война насам – „бежанската криза”. Редица автори и анализатори я определят като най-значимото предизвикателство пред ЕС от създаването му до сега.

Бежанската криза в ЕС се отнася до нарастващия приток на мигранти и бежанци в Европейския съюз от началото на 2015 г. Според Международната организация за миграция (МОМ) и Съвета на ООН по правата на човека (UNHRC) повече от един милион мигранти са влезли в Европа през 2015 г. като броят им през 2016 г. се е увеличил многократно. В резултат на тази кризисна ситуация Европа е свидетел на най-голямото движение на хора на континента след Втората световна война. Тази криза се случва в резултат на различни фактори като войни, липса на икономически възможности и политическа нестабилност в страните от така наречения Глобален Юг (Global South) (страни с ниски доходи на населението и ниско ниво на икономически развитие от южното полукълбо – Азия, Африка, Латинска Америка и Карибския басейн), и особено в страните от Близкия изток. Тъй като повечето държави в ЕС съставляват така наречения Глобален Север (Global North) и се характеризират с икономическа и политическа стабилност, движението на население от засегнатите страни се насочва към тях, с цел намиране на убежище. Огромният приток на бежанци в Европа е едно от най-значимите предизвикателства, пред които е изправен Европейският съюз от основаването му през 1993 г. Този мащаб на разселване е тест за солидарността на ЕС като наднационална организация и се оказва показател за неустойчивостта на въведената система за международна закрила с Конвенцията за бежанците от 1951 г.

Бежанската криза в ЕС като икономическо бреме и предизвикателство

В най-общ план предизвикателствата пред икономиките на държавите-членки на ЕС се фокусират върху допускането, че добавянето на голям брой бежанци ще отслаби икономиките им чрез увеличаване на безработицата, претоварване на бюджетите и ограничаване на инфраструктурния им капацитет (Бонева, 2013). Въпреки че дискусиата за дълговата криза се измести на заден план, поради увеличаването на значението и акцента върху бежанската, икономиките на държавите членки нито са преодолели напълно, нито са се възстановили изцяло от дълговата криза (Бонева, 2014). Това води до редица опасения, че бежанската криза своеобразно ще „надгради“ към съществуващите им икономически проблеми.

Икономическата устойчивост е важен въпрос за държавите-членки, чиито икономики се борят с дълговата криза (Dullien, 2016). Например Гър-

ция има ключова роля в кризата с бежанците, тъй като е една от основните „врати“ към Европа от Близкия изток. В същото време Гърция се бори със спазването на изискванията на пакета си за спасяване, и тъй като правителството фокусира вниманието си върху справянето с кризата с бежанците, реформите не се прилагат. За да се помогне на Гърция да управлява ситуацията и да осигури частично освобождаване от дълговата ѝ тежест, пакетите за заем бяха удължени от други европейски държави, както и от Международния валутен фонд (МВФ). Подобна финансова помощ изглежда само допълнително забавя дълговите проблеми на Гърция, а не ги решава, тъй като нейната икономика продължава да е в застои и прилагането на реформи остава бавно. В процеса на приемане и интегриране на бежанците фискалните разходи идват преди фискалните ползи за приемащите страни. Правителствата трябва да платят значителна част от разходите, свързани с приемането на бежанците, обработването на молбата им, осигуряването им с жилища и хранене, обучението им на националния език, идентифицирането на техните умения и не на последно място - интегрирането им на пазара на труда. Също така съществуват и допълнителни разходи, свързани с обработването на молби за убежище и след това връщането на мигранти, които не отговарят на условията за убежище. Средната цена за първата година на престой на един бежанец, включваща разходите за обработка на данни и включване на бежанеца в обществото биха могли да варира от 8000 до 12 000 евро на получено заявление (Poddar, 2016). Въз основа на данни от 2015 г. МВФ изчислява, че разходите, породени от притока на бежанци в ЕС ще бъдат приблизително от 0,1% до 0,2% от европейския БВП за 2016 г. (Poddar, 2016). Това обаче е своеобразно ниска оценка, тъй като не отчита голям брой бежанци, които са влезли в ЕС през 2016 г. и изключва бъдещите очаквани разходи, свързани с програми за обучение и инициативи за интеграция. Включвайки приблизително реалния брой на влезлите бежанци от повече от 3,5 милиона, прогнозата за действителните разходи на страните от ЕС възлиза на близо 0,5 процента от европейския БВП (Escritt, 2015). С оглед на икономическата нестабилност, дължаща се на Brexit (Бонева, 2017), някои автори смятат, че този допълнителен разход на пари на данъкоплатците за мигранти ще постави допълнителен стрес върху вече проблемните икономики (Kent, 2015). Друго основно твърдение на част от европейското население е, че бежанците биха отнели възможностите за заетост от европейците и по този начин би се създавала вълна от бедност. В проучване, проведено измежду 11 000 граждани на ЕС през 2016 г., 82 процента от хората от Унгария, 72 процента от Гърция, 46 процента от Обединеното кралство и 31 процента от Германия твърдят, че бежанците ще бъдат тежест за техните икономики, тъй като ще им отнемат работата и обезщетенията за

социалното им осигуряване (Wike, Stokes, Simmons, 2016). Някои европейци също изразяват опасения относно потенциалния спад на заплатите поради увеличената работна ръка на пазара на труда, когато бежанците получат правото да работят. Ако сред европейските граждани се наслоят подобни настроения за несигурност и предразсъдъци, то това би довело до нездравословна конкуренция между местното население и бежанците, което би направило интеграцията им в обществото още по-трудна и дори невъзможна.

Отговорът и реакцията на държавите членки срещу бежанската криза също биха могли да бъдат определени като некоординирани. Докато някои държави са претоварени от разходите за криза, други допринасят сравнително по-малко. Различни проучвания предполагат, че най-практичният начин за борба с кризисната ситуация е чрез разпределяне на тежестта между всички държави-членки на ЕС въз основа на техните икономически възможности (Lehne, 2016). Европейската комисия обаче не успя да постигне това поради липса на консенсус между държавите в резултат на вътрешнополитически причини. Двете основни организации, които трябва да управляват бежанската криза, са Frontex, който отговаря за граничния контрол, и Европейската служба за подкрепа в областта на убежището. Въпреки това и двете нямат значителни средства, с които можеха да играят значителна роля в тази кризисна ситуация (Nardelli, 2015). Не съществуваше и съществена правна рамка за справяне с такава мащабна миграция и следователно всяка държава-членка предпочете да запази своята автономност по този въпрос. Въпреки това е важно да се отбележи настоящата ситуация, свързана с новата многогодишна финансова рамка (МФР) за периода 2021 – 2027 г. както и очакваната поредна ревизия на системата на собствени ресурси (Бонева, 2008), която съпътства приемането на всяка МФР, а при новата МФР (2021 – 2027) е фокусирана основно върху контекста на проблемите, свързани с миграционните процеси и тяхното влияние. В нея е включен Приоритет 4, който възлиза на 2,7% от предложената нова МФР и включва политически клъстери (10) „Миграция“ и (11) „Управление на границите“. В този приоритет има два фонда: Фонд „Убежище и миграция“ (+36%) и Интегриран фонд за управление на границите (IBMF) (+197%), който включва управлението на границите, визите и митническия контрол. Децентрализираните агенции, свързани с IBMF, Фронтекс и Европейската гранична и брегова охрана, ще разполагат с бюджет, който ще позволи на Фронтекс да създаде постоянен корпус от около 10 000 гранични служители до края на следващия период на МФР.

Бежанската криза в ЕС като икономическа възможност

В краткосрочен план притокът на бежанци и мигранти води до увеличаване на публичните разходи. Това увеличение на публичните разходи циркулира допълнителни пари в икономиката и увеличава съвкупното търсене. Това е така, защото бежанците формират един нов пазар, на който могат да се продават европейски стоки и услуги. Това от своя страна има положително въздействие върху икономиката като увеличава доходите и БВП на приемащите страни (Yoon, Chandran, 2016). За да се финансират допълнителните публични разходи, необходими за приемането на бежанци, биха могли да бъдат предложени няколко краткосрочни решения. Например министърът на финансите на Германия Волфганг Шойбле предлага допълнителна европейска надбавка върху акцизите за дизелово гориво и бензин с оглед посрещането на икономическите разходи по бежанската криза в ЕС (Minns, 2016). Подобно нещо би могло да спомогне за преодоляване на дефицитите в нуждите от публично финансиране на правителствата на държавите-членки, както и да подпомогне икономиките чрез увеличаване на паричното предлагане.

В дългосрочен план правителството на една държава-членка домакин би започнало да получава фискални помощи и средства в държавния бюджет едва след влизането на бежанците в пазара на труда. Голям процент от бежанците, влизащи в ЕС, са млади и квалифицирани в различни професии. В тази връзка една важна и ключова за бъдещето инвестиция е да се идентифицират уменията, които даден мигрант притежава, да му бъде осигурено необходимото обучение за използване на тези умения в страната и след това интегрирането му в пазара на труда. Например осигуряването на мигрант с работа по почистване и хигиена, който е преподавател от Сирия, просто би довело до недостатъчно и непълноценно използване на човешкия капитал, което от своя страна ще се отрази неблагоприятно върху способността му да плаща данъци и да допринася за фискалната система на приелата го държава. Следователно е изключително важно наличието на специални програми за обучение на бежанците, които да ги интегрират в обществото въз основа на тяхната квалификация. Именно инвестициите в такива програми биха могли да имат положителна възвръщаемост, когато мигрантите са наети въз основа на своите умения и започват да допринасят за системата на социално подпомагане на държавата с пълния си потенциал.

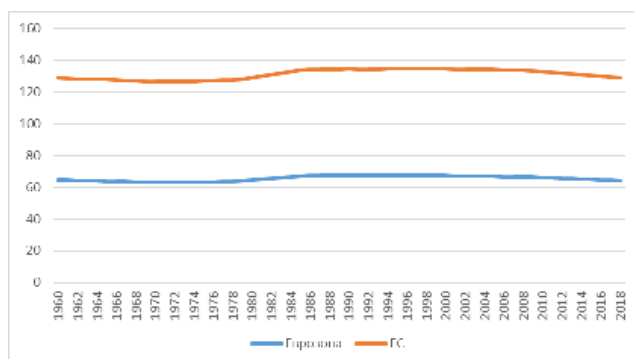
Сътрудничеството между частния сектор, неправителствените организации и правителствата на държавите-членки е важен инструмент за справяне с краткосрочните и дългосрочните предизвикателства, породени от бежанската криза по един „печеливш“ и „изгоден“ за ЕС начин. Налице е висок потенциал за трансформиране на предизвикателствата, свързани с бежанската криза и интеграцията на бежанците в ЕС, в изгодни възможности за

бизнеса. Така например през 2015 г. в Германия, Федерацията на германските индустрии (BDI) изразява ясна позиция за предимствата, които бежанците носят за бизнеса, и предлага промени в германското трудово законодателство за ускоряване на процеса, който позволява на пристигащите мигранти да станат част от работната сила. Във време, в което правителствата на държавите-членки са натоварени с управлението на потока от търсещи убежище, частният сектор би могъл да изиграе активна роля в оценката на уменията и разпределението на работните места за бежанците. Както вече бе споменато, повечето сирийци са млади и добре образовани и ентусиазирани да използват възможностите за заетост, осигурени от частния сектор. Следователно, важно е да им се осигури необходимото обучение, за да бъдат квалифицирани за заемането на такива работни места.

От друга страна налице е страхът сред европейските граждани от мигранти, които отнемат работните места от местното население. Въпреки това този страх би могъл да бъде определен като до известна степен неоправдан. В краткосрочен план неквалифицираният сектор е най-уязвим от притокът на мигранти в пазара на труда, тъй като мигрантското население обикновено се състезава за по-нискоквалифицирани работни места и оказва известно влияние върху по-ниските крайни заплати. В средносрочен план икономическият анализ предполага, че притокът на мигранти не увеличава безработицата или намалява заплатите на вече работещото население (The Economist, 2016). Според МВФ интегрирането на бежанци в пазара на труда води до изместване на местните работници с ниско образование или такива в селскостопанския сектор. Следователно повече местни работници се преориентират и сменят работните си места за по-добре платени. Това твърдение е подкрепено от проучване на Мете Фогед и Джовани Перион за въвеждането на бежанци в датския пазар на труда между 1991 и 2008 г. Резултатите от това проучване предполагат, че въвеждането на бежанците оказва влияние единствено върху нискообразованото местно население, заето в нископлатени професии, като тези местни хора използват възможността, за се преориентират към работни места, изискващи по-висока квалификация, с по-малък физически труд и с по-високи заплати. В краткосрочен план бежанците печелят по-ниски заплати, поради ефекта на понижаване на уменията – термин, използван за описване на ситуация, при която квалифицирано лице трябва да изпълнява лесни задачи, неизискващи квалификация (Aiyar, Barkbu, Batini, Berger, Detragiache, Dizioli, et al., 2016). Въпреки това през разглеждания 20-годишен период на изследването трябва да бъде отчетен факта, че разликата между възможностите за заетост, жизнения стандарт и щастието на местните и мигрантите е с тенденция към сближаване и изравняване.

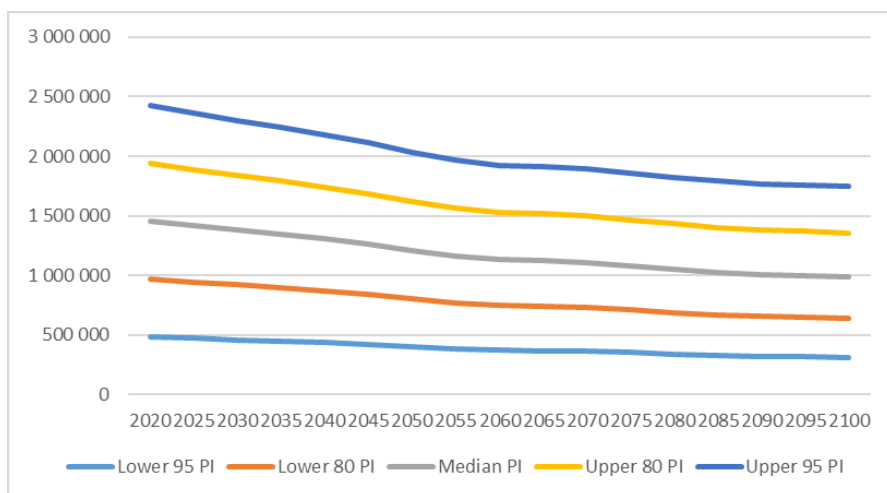
Интеграцията на бежанците в пазара на труда е особено благоприятна при застаряващо общество и държави с демографски проблеми, тъй като мигрантите стават нетни платци във фискалната система и допринасят за увеличаване на разходите за социално подпомагане на пенсионерите. Правителствата на страните от Централна Европа и Прибалтика отхвърлиха предложението на Европейската комисия за разпределение на бежанците чрез система на квоти между всички държави-членки на ЕС. Тези държави обаче биха имали голяма полза от миграцията, поради застаряването на населението и демографската криза в която са. От 1990 г. до 2010 г. населението в България и балтийските държави е намаляло с 15 процента, в Хърватия с 10 процента, а в Унгария и Румъния с 5 процента (Bodewig, 2015). Делът на населението на възраст 65 години и повече се е увеличил с над 30 процента между 1990 г. и 2010 г. в страните от Централна Европа и Прибалтика. Коефициентът на плодovitост в страни като Унгария, Полша и Словакия е по-нисък от 1,3 в сравнение с прага на нормалната стойност на коефициента на заместване от 2,1 (Bodewig, 2015). Подобна демографска ситуация способства за забавяне на икономическия растеж на тези страни и би могла да окаже натиск върху фискалната система, поради увеличените социални и здравни разходи в близко бъдеще. В допълнение към застаряващото население е и регистрираната мащабна емиграция от Централна към Западна Европа, поради по-високата очаквана продължителност на живот, по-добрите здравни системи и подобреният стандарт на живот.

Посрещането на бежанците, много от които са млади и квалифицирани, може да се окаже, че е спасителен план за такива икономики, тъй като би увеличило броя на активно заетите хора и би допринесло за социалната система в средносрочен план.

Източник: Данни на Световната банка, World Development Indicators, „Population ages 15-64 (% of total population) – European Union“, индикатор – Population ages 15-64 (% of total population), SP.POP.1564.TO.ZS

Фигура 1: Население в Еврозоната и ЕС на възраст 15-64 години, 1960 – 2018 г.

Източник: Вероятни прогнози за населението въз основа на световните перспективи за население 2019 по данни на ООН, Департамент по икономически и социални въпроси, 2019 г., Probabilistic Population Projections based on the World Population Prospects 2019, File PPP/POP1564: Probabilistic projection of population age 15-64 (both sexes combined) by region, subregion, country or area, 2020-2100 (thousands): <https://www.un.org/development/desa/en/>

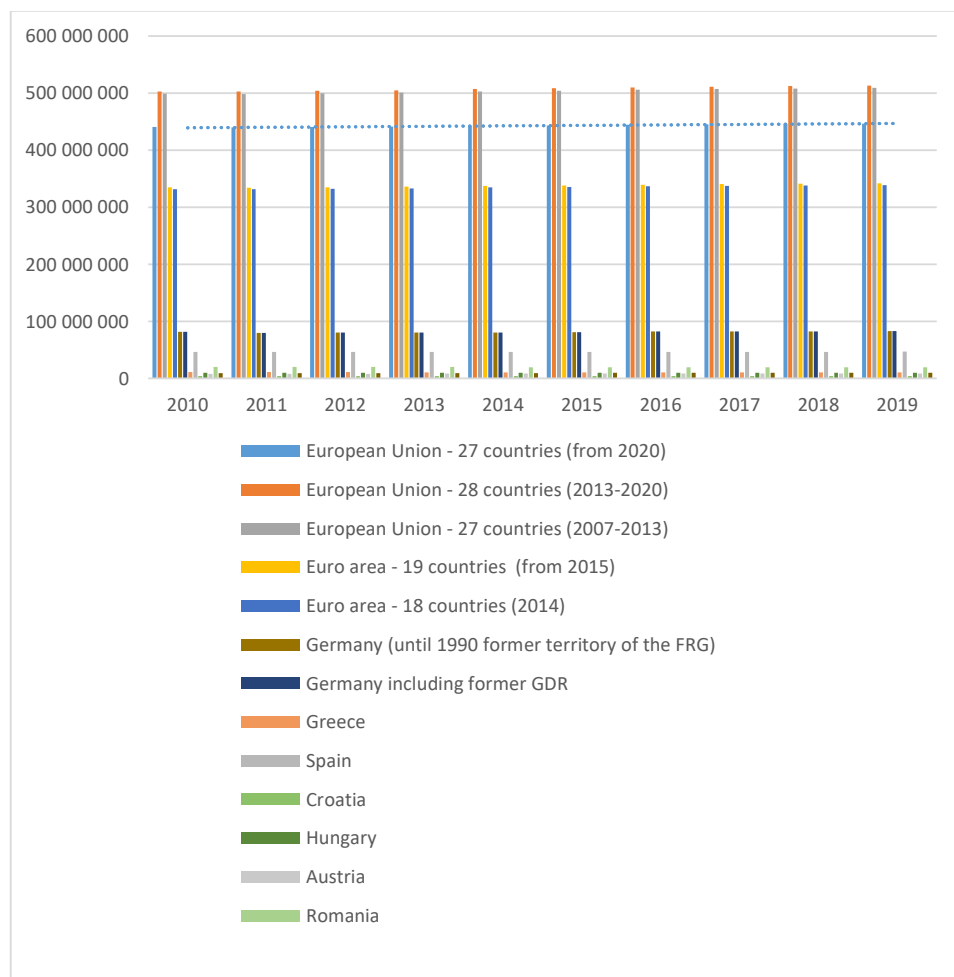
Фигура 2: Прогноза за населението на възраст 15-64 г. в Европа (хил.)

Таблица 1: Промяна в населението в Европа за периода 1995 – 2015 г.

Период	1990 – 1995	1995 – 2000	2000 – 2005	2005 – 2010	2010 – 2015
Прираст на населението	0.17	-0.04	0.10	0.19	0.18

Източник: Евростат

Таблица 2: Изменение в населението на държавите-членки на ЕС, 2010 – 2019 г.

Източник: автора, по данни на Евростат

От друга страна, съществуват нации, които са осъзнали ползите, които пристигащите мигранти носят на намаляващото им население като предприемат инициативи за приемане на бежанци. Данните, показани на Таблица 2 предполагат, че нации като Испания, Швеция, Австрия и Гърция са използвали миграцията, за да увеличат населението си, което регистрира намаляващи темпове, докато нации като Хърватия, Румъния и Унгария все още имат намаляващо население с нисък коефициент на плодитост и висока емиграция. Според Хамбургския институт за световна икономика раж-

даемостта в Германия за 2016 г. е най-ниската в света като допълнително намалява с бързи темпове. Изчислено е, че за да се подпомогне германската пенсионна система, ще има нужда от двама работници на пенсионер до 2060 г. Това означава, че към германската икономика са нужни приблизително 1,5 милиона квалифицирани имигранти за подкрепа на системата за социално подпомагане (Matsangou, 2015). За да бъде подобрена и ускорена интеграцията на бежанците, Германия обмисля премахване на закони като „приоритетния тест“, който изисква от германските компании да наемат бежанци само в ситуация, когато граждани на Германия не са на разположение за тази длъжност. Дори в случая на Португалия, която е изправена пред сериозни фискални предизвикателства, министър-председателят обявява през 2016 г., че нацията е склонна да приеме повече бежанци като крачка за справяне с проблема с намаляващото си население (AFP, 2016).

От началото на 2012 г. до края на 2015 г. ЕС е приел над 1.9 милиона търсещи убежище бежанци, което се равнява на приблизително 0,37 процента от населението му. За сравнение, Ливан е регистрирал 1,1 милиона бежанци от Сирия за същия период, което е приблизително 25 процента от ливанското население (Cali, Sekkarie, 2015). Въпреки няколко големи вътрешнополитически предизвикателства, пред които е изправен Ливан в този период, ливанската икономика регистрира растеж от близо 2,5% през 2013 г. и 2014 г. в реално изражение, което е най-бързият темп на растеж в страната от 2010 г.

Статистика на бежанската криза

Прогнозата за допълнителни публични разходи за елементарни нужди на бежанците и тяхното интегриране на пазара на труда е средно 0,5 процента от БВП на европейските държави. Докато прогнозните разходи за Австрия и Швеция са 0,3 и 0,9% от съответните им БВП, разходите за Германия възлизат на 0,5 процента от нейния БВП (Poddar, 2016). Въпреки че това са значителни разходи за европейските нации, увеличението на публичните разходи вероятно ще действа като стимул за търсенето и ще повиши съвкупното търсене с от 0,1 процента до 0,2 процента от европейския БВП. В държави като Германия, годишната продукция се очаква да нарасне с 0,3 процента. RWI Essen изчислява, че германското правителство е похарчило 10 млрд. евро за бежанци през 2015 г., като всеки бежанец струва близо 12 000 евро (Schmidt, Döhrn, Grozea-Helmenstein, Meulen, Micheli, Rujin, Zwick, 2015). Въпреки тези допълнителни разходи, германският бюджетен излишък нараства до историческите 12,1 милиарда евро през 2015 г., тъй като допълнителните разходи стимулират вътрешното търсене в страната (Thomas, 2016).

Докато увеличаването на съвкупното търсене стимулира икономиката в краткосрочен план, то миграцията увеличава БВП в дългосрочен план, тъй като добавя повече хора към работната сила. Данни на страните от ОИСР сочат, че имигрантите имат нетен фискален принос от приблизително 0,35% от БВП за съответните страни (The Economist, 2016). Тези данни от миналото обаче не са напълно уместни при оценката на въздействието (Бонева, 2011) на бежанците, които в момента пристигат в Европа. Докато голяма част от имигрантите, пристигнали в миналото, са стари и в пенсионна възраст, които живеят на издръжката на публични разходи, новите, пристигащи бежанци са по-млади, по-квалифицирани и имат потенциал да работят за дълъг период в бъдеще. Според доклад на Европейската комисия, пристигащите бежанци вероятно ще увеличат БВП с между 0,2 и 0,3 процента над изходното му ниво до 2020 г. (Chadwick, Burchard, 2015). Интеграцията на допълнителни хора в работната сила е особено благоприятна за европейските икономики, където работната сила намалява, поради застаряващото население и намаляващата раждаемост. Без да се включват бежанци и мигранти в обществото, работещото население на ЕС се очаква да намалее с 8,1 милиона до 2020 г., а пенсионерите се очаква да се увеличат с 8,4 милиона. До 2030 г. се очаква работещото население да е с 28,9 милиона по-малко, а пенсионерите с 27,9 милиона повече (Legrain, 2015). Следователно, когато сегашното работещо поколение се пенсионира, системата на благосъстояние на много европейски държави ще бъде подложена на огромно натоварване. Интегрирането на сравнително младите мигранти би довело до отмяна на постоянно увеличаващите се разходи за пенсии в повечето европейски страни, поради застаряващото им население. Докато някои европейски държави осигуряват на бежанците незабавен достъп на пазара на труда (Бонева, 2006), други могат да ги накарат да изчакат дори една година, за да влязат на пазара. Процентът на участие на бежанците, получили убежище по хуманитарни причини в миналото непрекъснато нараства. Следователно, бежанската криза вероятно няма да бъде неустойчива като би могло да се очаква да доведе до по-бърз растеж на европейските икономики в дългосрочен план.

Заклучение

Докато посрещането на бежанци увеличава публичните разходи на държавите-членки в краткосрочен план, то също така увеличава и съвкупното търсене в икономиките на страните, което от своя страна води до увеличаване на БВП на държавите-членки, поради по-голямото търсене на вътрешни стоки и услуги. В дългосрочен план, тъй като мигрантите са интегрирани на пазара на труда, фискалните системи на държавите-членки започват да получава финансови ползи, тъй като тези мигранти започват да допринасят за системата

на благосъстоянието на държавата. Приемането на бежанци е особено важно за държавите-членки, които се борят с намаляващата работна сила, поради застаряващото население и намаляващата раждаемост. Докато квалифицираните бежанци могат да допринасят в различни сфери като здравеопазване, инженеринг и бизнеса като цяло, то неквалифицирани работници могат да изпълняват дейности като грижа за възрастното население, както и други такива, неизискващи висока квалификация. Следователно бежанската криза би могла да послужи като спасителен лост за много европейски държави като им предоставя възможност да посрещнат нови членове на работната си сила и да си гарантират непрекъснат икономически растеж в бъдеще.

Използвана литература:

- Бонева С, (2017). Началото на фактическата дезинтеграция в ЕС: Казусът Брекзит, сб. д. Да преосмислим Европейския съюз, СУ „Св. Климент Охридски“, София, с. 40-50, (Boneva, S. (2017). *Nachaloto na fakticheskata dezintegratsia v ES: Kazusat Brekzit*, sb. D. *Da preosmislim Evropeyskia sayuz*, SU “Sv. Kliment Ohridski, Sofia, s. 40-50), достъпно на: <http://jeanmonnetexcellence.bg/wp-content/uploads/2017/11/DOKLADI-IV-KONF-pregledan-MONEkor1-4.pdf> (използвано: 25 октомври 2019).
- Бонева, С. (2006). Разходи и ползи за ЕС-15 и страните от Централна и Източна Европа при новото международно разделение на труда в разширения ЕС, В: Сборник доклади от научна конференция Проблеми на българската икономика в предприєдинителния период, Университетско издателство „Стопанство“, София, 2006, стр. 18-27 (Boneva, S., (2006). *Razhodi i polzi za ES-15 i stranite ot Tsentralna i Iztochna Evropa pri novoto mezhdunarodno razdelenie na truda v razshirenia ES*, V: *Sbornik s dokladi ot nauchna konferentsia Problemi na balgarskata iкономика v predprisaedinitelnia period*, Universitetsko izdatelstvo „Stopanstvo“, Sofia, s. 18-27).
- Бонева, С. (2008). Митата като традиционен собствен ресурс в приходната част на бюджета ЕС, Икономически алтернативи, бр. 3/2008 г., стр. 127 – 138 (Boneva, S. (2008). *Mitata kato traditsionen sobstven resurs v prihodnata chast na byudzheta na ES*, *Ikonomicheski alternativi*, br. 3/ 2008, s. 127-138).
- Бонева, С. Приложение на инструмента „Оценка на въздействието“ в България, сб. д. „Българското общество и законодателството“, Изд. „ИВИС“ Велико Търново, (2011). с. 269-287 (Boneva, S. *Prilozhenie na instrumenta “Otsenka na vazdeystviето” v Bulgaria*, sb. d. „Balgarskoto obshtestvo i zakonodatelstvoto“, Izd. „IVIS“ Veliko Tarnovo, (2011). s. 269-287).
- Бонева, С. (2013). Цената на превръщането на ЕС в глобален фактор: ролята на публичните разходи на Съюза, сп. „Геополитика“, изд. на Институт за балкански и европейски изследвания, бр. 6, 2013, с. 127-

- 139 (Boneva, S. (2013). Tsenata na prevrashtaneto na ES v globalen faktor: rolyata na publichnite razhodi na Sayuza, sp. „Geopolitika”, izd. na Institut za balkanski i evropeyski izsledvania, br. 6, 2013, s. 127-139)
- AFP. (2016). Portugal’s Socialist Prime Minister Wants More Migrants to Help Revive Dwindling Population, available at: <https://www.breitbart.com/europe/2016/02/22/portugals-socialist-prime-minister-wants-more-migrants-to-help-revive-dwindling-population/> (accessed 25 October 2019).
- Aiyar, S., Barkbu, B., Batini, N., Berger, H., Detragiache, E., Dizioli, A. et al. (2016). The refugee surge in Europe: Economic challenges, National Institute Economic Review, 235(1), F16-F31.
- Bodewig, C. (2015). Is the Refugee Crisis an Opportunity for an Aging Europe. World Bank. September, 22, available at: <https://www.worldbank.org/en/news/opinion/2015/09/22/is-refugee-crisis-opportunity-for-aging-europe> (accessed 25 October 2019).
- Boneva S. (2014). New Moments in the European Union Macroeconomic Governance: the Contribution of the European Semester, Proceedings The Old and the New World Order -between European integration and the historical burdens: Prospects and challenges for Europe of 21st century, Belgrade, Serbia, 2014, pp. 521-533 .
- Cali, M. and Sekkarie, S. (2015). Much Ado about Nothing? The Economic Impact of Refugee ‘invasions, available at: <https://www.brookings.edu/blog/future-development/2015/09/16/much-ado-about-nothing-the-economic-impact-of-refugee-invasions/> (accessed 25 October 2019).
- Chadwick, V., Burchard, H. (2015). EU Expecting 3 Million More Migrants by 2017, available at: <https://www.politico.eu/article/migrant-crisis-eu-3-million-migrants-news-2017-finance/> (accessed 25 October 2019).
- Dullien, S. (2016). Paying the price: The cost of Europe’s refugee crisis, Policy Brief No 168, European Council on Foreign Relations.
- Escritt, T. (2015). Dijsselbloem – Refugee Crisis Could Trigger ‘mini-schengen, Reuters, available at: <https://uk.reuters.com/article/uk-europe-migrants-dijsselbloem-schengen-idUKKBN0TG0W420151127> (accessed 25 October 2019).
- Kent, S. (2015). £100M: UK Govt Blows Tax Payer Cash on EMPTY Syrian Refugee Camp, available at: <https://www.breitbart.com/europe/2015/12/20/build-wont-come-british-taxpayers-help-fund-empty-jordanian-refugee-camp/> (accessed 25 October 2019).
- Legrain, P. (2015). The Migration Crisis Is an Opportunity for Europe, available at: <https://www.brusselstimes.com/opinion/35087/the-migration-crisis-is-an-opportunity-for-europe/> (accessed 25 October 2019).
- Lehne, S. (2016). How the Refugee Crisis Will Reshape the EU, Carnegie Europe, available at: <http://carnegieeurope.eu/2016/02/04/how-refugee-crisis-will-reshape-eu-pub-62650> (accessed 25 October 2019).

- Matsangou, E. (2015). Refugees Are an Economic Benefit, Not Burden, to Europe., available at: <https://www.worldfinance.com/special-reports/refugees-are-an-economic-benefit-not-burden-to-europe> (accessed 25 October 2019).
- Minns, J. (2016). Schäuble: Gas Tax Could Help Fund Migrant Crisis, available at: <https://www.politico.eu/article/schauble-gas-tax-could-help-fund-migrant-crisis-schengen/> (accessed 25 October 2019).
- Nardelli, A. (2015). Refugee Crisis: EU States Failing to Meet Funding and Resource Commitments, *The Guardian*, available at: <https://www.theguardian.com/world/2015/nov/05/refugee-crisis-eu-states-not-doing-enough-says-european-commission> (accessed 25 October 2019).
- Poddar, S. (2016). European Migrant Crisis: Financial Burden or Economic Opportunity?, Social Impact Research Experience (SIRE), University of Pennsylvania Scholarly Commons, available at: <https://repository.upenn.edu/sire/43/> (accessed 25 October 2019).
- Schmidt, T., R. Döhrn, D. Grozea-Helmenstein, P. Meulen, M. Micheli, S. Rujin, and L. Zwick, (2015). Die Wirtschaftliche Entwicklung Im Ausland Und Im Inland Zur Jahresmitte 2015, available at: http://www.rwi-essen.de/media/content/pages/publikationen/rwi-konjunkturberichte/rwi-kb_3-2015.pdf (accessed 25 October 2019).
- The Economist. (2016). For Good or Ill: Europe's new arrivals will probably dent public finances, but not wages, available at: <https://www.economist.com/finance-and-economics/2016/01/23/for-good-or-ill> (accessed 25 October 2019)
- The Economist, (2016). For Good or Ill", available at: <https://www.economist.com/finance-and-economics/2016/01/23/for-good-or-ill> (accessed 25 October 2019).
- Thomas, A. (2016). German Government achieves 'historic' Budget Surplus, *Wall Street Journal*, available at: <https://www.wsj.com/articles/german-government-achieves-historic-budget-surplus-1452691320> (accessed 25 October 2019).
- Wike, R., Stokes, B., Simmons, K. (2016). Europeans fear wave of refugees will mean more terrorism, fewer jobs, *Pew Research Center*, July, 2016.
- Yoon, E. and Chandran, N. (2016), Refugee Crisis to Boost European GDP as Governments Increase Spending, *Moscovici Says*, *CNBC*, available at: <https://www.cnbc.com/2016/02/28/refugee-crisis-to-boost-european-gdp-as-governments-increase-spending-moscovici-says.html> (accessed 25 October 2019).

EU MIGRANT CRISIS: ECONOMIC BURDEN OR OPPORTUNITY?

Atanas Pavlov, PhD student

Department of International Economic Relations and Business,

University of National and World Economy

e-mail: ats.pavlov92@gmail.com

Abstract

While welcoming refugees increases the public spending of European countries in the short term, it also increases aggregate demand in the economies, which increases the GDP of nations, due to the increased demand for domestic goods and services. In the long term, as migrants are integrated into the market, the fiscal system begins to receive financial benefits as these migrants begin to contribute to the social system of the state. Acceptance of refugees is particularly important for European nations struggling with a declining workforce because of aging population and declining birth rate – so as Bulgaria. While skilled refugees can contribute to healthcare system, engineering and business, unskilled refugees could work to care for the elderly as well as low-skilled labor. Therefore, the refugee crisis could serve as a key tool for many European nations as it enables them to welcome new members of their workforce and ensure continuous economic growth in the future.

Key words: migration, EU refugee crisis, economic burden, economic opportunity, aging population

JEL: F, H, J, O